

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

που πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΕ/ΚΔΘ στις 17/10/2012, με θέμα

«Περιφερειακά έργα Θεσσαλίας : Μία ρεαλιστική προσέγγιση για την χρησιμότητα & την προοπτική τους».

Με αφορμή την εν εξελίξει διαβούλευση των σχεδίων διαχείρισης Θεσσαλίας, καθώς & τα υδατικά σενάρια που αναλόγως προβλέπουν υλοποίηση ή όχι ορισμένων από τα περιφερειακά έργα, το θέμα επανέρχεται στο προσκήνιο και είναι ιδιαίτερα επίκαιρο.

Στην ημερίδα που διοργάνωσε το ΤΕΕ/ΚΔΘ στις 11 Οκτωβρίου 2012, παρουσιάσθηκαν τεκμηριωμένες απόψεις για τα Π.Ε. τόσο κατά κατηγορία, όσο και για τα οικονομοτεχνικά τους στοιχεία, την ωριμότητά τους, για τις ιδιαιτερότητες τους και τέλος τις δυσκολίες υλοποίησης ορισμένων από αυτά. Σκοπός της ημερίδας ήταν να σχηματιστεί μία ρεαλιστική εικόνα, με βάση την οποία θα είναι δυνατή η ιεράρχησή τους με βάση διάφορα κριτήρια και η επιλογή στο μέλλον όσων από αυτά θεωρηθούν αποδοτικά και αναγκαία.

Τα συμπεράσματα είναι τα ακόλουθα :

- Ο δημόσιος διάλογος για τα Π.Ε., δεν ξεπέρασε ποτέ έως σήμερα τις γενικότητες, δεν έγινε νηφάλια, με πλήρη επιστημονική-τεχνική τεκμηρίωση και δεν **απέφυγε** -λόγω των γνωστών αντίθετων απόψεων την «φόρτιση» που προήλθε από την δρομολογημένη μεταφορά μέρους των νερών του άνω ρου του Αχελώου προς την Θεσσαλία. Βασικό συμπέρασμα της ημερίδας, είναι ότι τα περιφερειακά έργα δεν **αποτελούν πανάκεια** για την επίλυση του υδατικού ελλείμματος της Θεσσαλικής λεκάνης. Όσοι τα προβάλλουν ως εναλλακτική λύση για την ματαίωση-εγκατάλειψη της μεταφοράς νερών από τον Αχελώο, ουσιαστικά παραπέμπουν στον περιορισμό των δυνατοτήτων γεωργικής ανάπτυξης στον Θεσσαλικό κάμπο.

- Το συνολικό υδάτινο δυναμικό των Π.Ε. ανέρχεται σε $570 \cdot 10^6$ κ.μ. ($210 \cdot 10^6$ τα 5 κατασκευασμένα + $360 \cdot 10^6$ τα 19 μη κατασκευασμένα). Από τα τελευταία, το 75% του όγκου των νερών αφορά 6 έργα (Κάρλας, Πύλης, Νεοχωρίτη, Μουζακίου, Σκοπιάς, Καλούδας).

Η συνολική δαπάνη των 19 Π.Ε. (μελέτη και κατασκευή, με ορισμένα από τα έργα αξιοποίησης) εκτιμάται σε 850 εκατ. ευρώ. Για τα 6 προαναφερθέντα, η δαπάνη εκτιμάται σε 500 εκατ. ευρώ (τα 2/3 της συνολικής).

Τα «μεγάλα» έργα ταμίευσης είναι πλέον οικονομικά, διότι με τα 2/3 της συνολικής δαπάνης συγκεντρώνουν τα $\frac{3}{4}$ του υδατικού δυναμικού. Σε κάθε περίπτωση δεν είναι δυνατόν στον τρέχοντα σχεδιασμό (Σχέδια Διαχείρισης) έως το 2015, να συμπεριληφθούν έργα που δεν βρίσκονται σε εξέλιξη. Είναι ουτοπικό λόγω στενότητας οικονομικών πόρων, αλλά και από άποψη ρεαλιστικού χρόνου υλοποίησης, να αναμένει κανείς στο ορατό μέλλον αποτελέσματα από την κατασκευή παρόμοιων έργων και να τα συνυπολογίσει στα διαθέσιμα υδατικά αποθέματα του εκπονούμενου ισοζυγίου από τα ΣΔ.

Εκτιμήθηκε ότι καθήκον όλων των εμπλεκόμενων φορέων είναι :

- α. Η ολοκλήρωση του σχεδιασμού & των μελετών, οι αναγκαίες απαλλοτριώσεις, η εξασφάλιση χρηματοδότησης & γενικά η «ωρίμανση» όσων έργων έχουν ήδη προγραμματισθεί.
- β. Η προσεκτική επιλογή νέων έργων με κριτήρια αποκλειστικά την υψηλού βαθμού αναγκαιότητα (υδρευτική, αντιπλημμυρική, αρδευτική, ενεργειακή), την πολλαπλή σκοπιμότητα, την χωροταξική κατανομή και ασφαλώς την υψηλή απόδοση τους.

- Πολλά από τα Π.Ε. παρουσιάζουν προβλήματα στην υλοποίησή τους, οφειλόμενα τόσο στις ιδιαιτερότητες του καθενός, όσο και στο αναποτελεσματικό πλαίσιο σχεδιασμού, μελέτης, κατασκευής και λειτουργίας τους.

Επίσης, με τα σημερινά δεδομένα, ο χρόνος ωρίμανσης και υλοποίησης των περιφερειακών έργων είναι μεγάλος. Τα Π.Ε. παρουσιάζουν προβλήματα στην υλοποίησή τους, οφειλόμενα τόσο στις ιδιαιτερότητες του καθενός, όσο και στο αναποτελεσματικό πλαίσιο σχεδιασμού, μελέτης, κατασκευής και λειτουργίας τους.

Προφανώς δεν μπορούν τα Π.Ε. να συγκριθούν από πλευράς χρόνου υλοποίησης, με τα έργα του Αχελώου (Φράγμα Συκιάς και σήραγγα Πευκοφύτου), τα οποία είναι κατασκευασμένα σε ποσοστό (60-85%) και σε 2-4 χρόνια μπορούν να έχουν ολοκληρωθεί. Συνεπώς για να εκτιμηθεί η αναγκαιότητα των έργων αυτών θα πρέπει να εξεταστούν ως συμπληρωματικά των έργων Αχελώου.

- Οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να εξετάζονται πριν από την δρομολόγηση των έργων αυτών είναι :

Α) Η δυνατότητα τα αξιοποιηθούν ακόμη καλλίτερα τα υφιστάμενα έργα, στα πλαίσια της Θεσσαλικής λεκάνης.

Β) Ο χρόνος ολοκλήρωσης των έργων ταμίευσης και μεταφοράς νερού (φράγμα Συκιάς, σήραγγα Πευκοφύτου) από τον άνω Αχελώο, που ήδη δρομολογήθηκαν και κατασκευάστηκαν (κατά 60-80%).

Γ) Ο ενιαίος σχεδιασμός των υδατικών έργων στη Θεσσαλία (Master-plan) για την σκοπιμότητα, την ταμίευση, την μεταφορά και την διανομή νερών στις διάφορες αναγκαίες χρήσεις, σχεδιασμός που δυστυχώς δεν έχει γίνει ακόμη.

Εκτός των παραπάνω βασικών προϋποθέσεων, σκόπιμη είναι η εξέταση και επί μέρους κριτηρίων, για ενδεχόμενη συμβολή τους στην επίλυση οξυμένων τοπικών προβλημάτων ύδρευσης ή και άρδευσης, στην μείωση της χρήσης υπόγειων νερών (κατεύθυνση που υποδεικνύουν και τα σχέδια διαχείρισης), αλλά και η συμβολή τους στην παραγωγή επιπλέον ενέργειας. Ένα σημαντικό θέμα επίσης που πρέπει να συνεκτιμηθεί, είναι και οι ενδεχόμενες επιπτώσεις στους υπόγειους υδροφορείς κατάντη των περιφερειακών έργων.

Η κατασκευή ταμιευτήρων συνδέεται άμεσα και με την αντιπλημμυρική προστασία, αφού συγκρατούνται και αποθηκεύονται οι επιφανειακές απορροές, κυρίως οι πλημμυρικές. Σημειώνεται ότι οι μεγάλοι ταμιευτήρες (όπως π.χ. του Σμοκόβου) ουσιαστικά μηδενίζουν την πιθανότητα πλημμύρας στα κατάντη, κάτι που δεν ισχύει για τα μικρότερα έργα.

Πριν αποφασισθεί η χρηματοδότηση και η κατασκευή ενός περιφερειακού έργου ταμίευσης νερού, είναι πρωταρχικής σημασίας να διερευνηθεί λεπτομερώς, η οικονομικότητα του έργου (μικρή δαπάνη ανά κ.μ. αποταμιευμένου νερού). Υπενθυμίζεται ότι θα

πρέπει επίσης να συνεκτιμάται το κόστος για τα έργα μεταφοράς του νερού & το κόστος λειτουργίας (εκτάσεις κατάντη ή ανάντη που σημαίνει αντλήσεις), η οξύτητα του προβλήματος στην συγκεκριμένη περιοχή και η ενδεχόμενη συμβολή του έργου στον έλεγχο πλημμυρών.

- Διατυπώθηκε η άποψη ότι τα έργα τεχνητού εμπλουτισμού είναι και αυτά είναι έργα ταμίευσης νερού στους υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες, δεδομένου ότι ο τεχνητός εμπλουτισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως μία διαδικασία αύξησης της φυσικής ροής του επιφανειακού νερού προς τους υπόγειους υδροφορείς με τη κατασκευή κατάλληλων έργων, την κατάκλιση με νερό ή τη μεταβολή των φυσικών συνθηκών. Υπάρχουν πολλές περιοχές στην Θεσσαλία, όπου με μικρό κόστος έργων και μεγάλο περιβαλλοντικό όφελος, είναι εφικτή η κατασκευή και λειτουργία έργων Τεχνητού Εμπλουτισμού, με δυνατότητα υπόγειας ταμίευσης σημαντικού όγκου νερού.
- Εκτιμήθηκε ότι στο περιφερειακό έργο Μουζακίου, είναι περισσότερο συμφέρουσα η παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας με αντλιοστροβίλους, με άντληση κατά τη νυχτερινή περίοδο, σε συνδυασμό πάντως και με τα νερά που θα μεταφέρονται από τον Αχελώο (όταν ολοκληρωθούν τα έργα).
- Τέλος, έχει αποδειχθεί εδώ και πολλά χρόνια ότι είναι απολύτως αναγκαία η δημιουργία μιας ενιαίας διοίκησης των έργων διαχείρισης των Π.Ε. στην Θεσσαλία, που θα αποτελέσει την μετεξέλιξη του αναποτελεσματικού και γραφειοκρατικού υφιστάμενου διοικητικού συστήματος και η οποία θα έχει την αρμοδιότητα και την επάρκεια τόσο της υλοποίησης (σε όλα τα στάδια) των έργων ταμίευσης επιφανειακών νερών, μαζί με τα παράλληλα έργα που απαιτούνται (δίκτυα, απαλλοτριώσεις, οδοποιία αποκατάστασης), όσο και την λειτουργία και συντήρηση αυτών. Η βασική ιδέα είναι να θεσπιστεί - με τη συμμετοχή του κράτους και των χρηστών, δηλαδή αυτοδιοίκηση, φορείς αγροτών κλπ) - όργανο ενιαίας διοίκησης και διαχείρισης των υδατικών θεμάτων και των αντίστοιχων βασικών έργων

(ταμίευση, μεταφορά), ενώ η εκμετάλλευση θα ανήκει στα υποκείμενα όργανα (π.χ. η ύδρευση στις ΔΕΥΑ, η άρδευση στους ΟΤΑ ή την μετεξέλιξη των ΤΟΕΒ κ.ο.κ.).

Η επιστημονική - τεχνική γνώση, η χρήση σύγχρονων μεθόδων και εξοπλισμού και κυρίως - η προσαρμογή της διοίκησης στις νέες απαιτήσεις, είναι οι εκ των «ων ουκ άνευ» προϋποθέσεις.